

Till
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.ema@regeringskansliet.se

Ert diarienummer
Ju2021/00115

Yttrande över Justitiedepartementets remiss Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2)

Sammanfattande inställning

Kungsbacka kommun instämmer i utredningens förslag att införa kunskapskrav i svenska språket och samhällskunskap för erhållande av svenskt medborgarskap. Kommunen vill därvid lyfta fram vikten av kunskaper i det svenska språket på en *självständig nivå* och goda kunskaper om det svenska samhället, inte minst som sammanhållande faktorer i ett mångspråkigt och mångkulturellt Sverige.

Kommunen anser att kravet på objektiva och konkreta faktorer som innebörden i begreppet samhörighet frångås när det gäller samhörighetsbegreppets innebörd vid bedömning av nivån på kunskapskraven. Nivån bör grundas på objektiva faktorer, som att kunskapskraven ska ligga på den nivå som *från samhällets perspektiv* är acceptabel för att få svenskt medborgarskap, inte utifrån en persons individuella förutsättningar.

Kommunen anser vidare att medborgarskapsprovet ska vara *det enda prov* som ska godkännas som underlag i ett ärende om medborgarskap.

Kommunens inställning i detalj

Avsnitt 7.4.2 Nivån på svensk kunskaperna (sid. 195)

Kommunen instämmer inte i utredningens bedömning av kravnivå i förhållande till begreppet samhörighet.

Eftersom begreppet samhörighet avser objektiva, konkreta faktorer är det svårt att se hur dessa kan avspeglade sig i på vilken nivå provet ska ligga, på sätt som utredningen föreslår. Om kraven på provet anpassas till individers bakgrund och förutsättningar i övrigt, har bedömningen glidit in i subjektiva faktorer, vilket i så fall skulle kunna strida mot intentionerna i medborgarskapslagens portalparagraf.

- Nivån bör grundas på objektiva faktorer, som att kunskapskraven ska ligga på den nivå som *från samhällets perspektiv* är acceptabel för att få svenskt medborgarskap. En sådan objektiv faktor är att individen ska kunna leva ett språkligt självständigt liv i Sverige, till exempel utan att myndigheterna ska behöva anlita tolk enligt förvaltningslagens bestämmelser och ska kunna tillgodogöra sig samhällsinformation på svenska språket.

Kommunen instämmer heller inte i att språkravet utgör ett hinder för kvinnor att erhålla medborgarskap och därför kan ifrågasättas från ett jämställdhetsperspektiv.

Att språkravet kan bli ett hinder för kvinnors medborgarskap har rimligen inget att göra med genus utan snarare med medföljande sociala normer från de stora migrantländerna; samma liv som i hemlandet men på en annan geografisk plats, innebärande att sköta hem och barn och inte vara utanför hemmet i någon större mån. Det kan också vara så att den egna livsplanen fick ett avbräck. Det är således inte språkravet som är ett hinder utan snarare de sociala normerna eller den livsplan som följt med kvinnor från hemlandet som kan utgöra hindren. Detta är en integrationsutmaning för både individen och Sverige. Språkravet för medborgarskap (och kanske också permanent uppehållstillstånd) ska därför hellre ses som ett incitament till förändring med anledning av en ny livssituation med helt nya möjligheter istället för hinder.

Avsnitt 7.4.3 Vilka förmågor ska testas

Kommunen instämmer inte i de föreslagna kunskapsnivåerna i språkprovets olika delar.

Indelningen i olika språkförmågor må vara logisk utifrån teoretiska perspektiv men inte från ett praktiskt perspektiv. Tala och höra är de språkförmågor som behöver användas mest i alla sammanhang. De hör ihop och att självständigt tala med en modersmålstalare på hennes eller hans språk ger samhörighet och har ett värde, inte minst för den nyanlända. Att kunna kommunicera och interagera med andra människor ökar möjligheterna till att bli en aktiv samhällsmedborgare som känner delaktighet och samhörighet. Att däremot läsa och sedan skriva, är färdigheter som inte har en sådan aktiv påverkan. Men att kunna läsa språket i det land man bor i är ett rimligt krav, inte minst för att kunna del av viktig samhällsinformation. Skrivförmågan – om man vill differentiera nivåerna – torde dock i normala, vardagliga sammanhang, ha mindre betydelse än de övriga språkförmågorna i detta sammanhang.

Kommunen anser därför att

- Det ska krävas lägst GERS-nivå B1 för muntlig färdighet samt läs- och hörförståelse och GERS-nivå och lägst A2 för skrivfärdighet i svenska.

Avsnitt 7.5.1 Nivån på kunskaperna i samhällskunskap

Kommunen instämmer inte i utredningens uppfattning att kunskaperna ska vara på en grundläggande nivå.

Nyanlända med uppehållstillstånd och som vill bli svenska medborgare har i regel haft en kvalificeringstid i landet om ett antal år, såvitt kan förstås minst 4 år, men också så länge som upp till 8 år. Den *grundläggande* utbildningen i samhällskunskap borde därför redan ha genomförts under etableringstiden. Det går att ställa högre kunskapskrav i ärenden om medborgarskap.

Kommunen anser att

- Medborgarskapsprovet bör ha en högre kravnivå än proven som ges till nyanlända under etableringstiden eller vid erhållande av permanent uppehållstillstånd

- 3 § i förordningen bör också kompletteras med eller revideras enligt följande.
 - De sociala normer och värderingar som följt från historisk tid i Sverige; statsindividualismen inte minst och ”samhällskontraktets” innebörd (punkt 2). Detta i ljuset av att många invandrare i Sverige kommer från områden med traditionella och kortsiktiga överlevnadsstrategier och värderingar till ett diametralt annorlunda land med frihetliga och sekulära värderingar (World Value Survey: Med migranternas röst)
 - Bakgrunden till den svenska välfärden som ett *nationellt projekt*, inte ett internationellt; (punkt 4)
 - De informella demokratinormerna som finns vid utövandet av de demokratiska fri- och rättigheterna, såsom samarbete, öppenhet, tillit, respekt för det politiska spelets regler (punkterna 8 - 12)
 - Punkt 13 bör utgå och istället ersättas med filosofi; om etik och moraliskt agerande i det svenska samhället och som kopplas ihop med övriga punkter, särskilt punkt 2 och 4. Det är också lämpligt att det i utbildningen ingår vad som grundar identitet i en svensk kontext, eftersom identitet verkar vara en så viktig fråga.

Sverige anses vara en av världens mest sekulariserade länder. I Sverige har religion i stigande omfattning ansetts vara en privatsak sedan mer än ett sekel tillbaka och staten sekulär eftersom kyrkan skiljdes från staten för strax över två decennier sedan. Frågan om religion som identitet och livsstil som en del i vad invandrare ska lära sig om Sverige efter ett antal år, svarar inte mot normen eller den praktiska verkligheten i Sverige. Religion som allmänbildning bör kunna förekomma. I Sverige råder religionsfrihet men vilken gud individen tror på anses vara en privat angelägenhet som, i den egenskapen inte manifesteras offentligt i en form av en religiös identitet som kräver respekt (som i detta sammanhang inte är samma sak som att respektera). Religion har heller inte varit någon konfliktfråga i Sverige, tills möjligen nu de senaste decennierna. Som punkt 13 om religion får förstås, kan innehållet ge en vilseledande bild om religion och särskilt utövandet av religion i Sverige.

Avsnitt 8 om att visa kunskaper på annat sätt

Kommunen instämmer inte i utredningens förslag att det ska vara möjligt att visa att kunskapskraven är uppfyllda på annat sätt än genom medborgarskapsprovet. Det finns risk för att bedömningarna om kunskapskraven är uppfyllda inte blir likvärdiga i landet och att lärare utsätts för viss press vid bedömningen av provresultat, oaktat att individen alltid har möjligheten till medborgarskapsprovet senare.

Den nya boken kan komma att styra undervisningen i vissa delar inom till exempel vuxenutbildningen istället för kursplanen, särskilt om detta blir något som efterfrågas av eleverna.

Det blir viktigt att hålla isär den offentliga utbildningen, som i grunden har ett annat ändamål, från utbildningar som syftar till att ge specifika kunskaper under etableringstiden respektive för ett svenskt

medborgarskap. Det kan bli förvirrande för både elever och skola att hålla isär de olika ändamålen för utbildning respektive kunskap för medborgarskap när de så tydligt knyts till varandra.

- Vid en samlad bedömning anser kommunen att medborgarskapsprovet ska vara det (enda) prov som ska ligga till grund för att uppfylla kravet på kunskaper för svenskt medborgarskap.
- Om förslaget till andra sätt att visa att kunskapskravet är uppfyllt ändå genomförs i lagstiftningen, bör intyget eller betyget ha en begränsad giltighetstid om maximalt två år, som underlag i ett medborgarskapsärende, eftersom kunskaper, om de inte har använts, tappas efter en tid.

Kungsbacka kommun

Datum
2021-03-23

§ 92

Dnr 2021-00073

Svar på Justitiedepartementets remiss om krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2)

Beslut

Kommunstyrelsen antar yttrande, daterat 2021-03-05, med följande ändringar på sidan 3:

- Att båda styckena stryks i den tredje strecksatsen som inleds med: ”Punkt 13 bör utgå och istället ersättas med filosofi...” och slutar med ”och särskilt utövandet av religion i Sverige.”

Kommunstyrelsen översänder yttrandet som sitt svar till Justitiedepartementet.

Reservation

Carita Boulwén (SD) och Susanne Andersson (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för egna yrkanden.

Sammanfattning av ärendet

Regeringskansliet har översänt den statliga utredningen om krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap för yttrande. Syftet med krav på språkkunskaper och om det svenska samhället är att stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle. Medborgarskapet står för samhörighet med Sverige utifrån objektiva, konkreta faktorer och förenar alla medborgare. Kraven ska omfatta den som har fyllt 16 år men inte 67 år, med vissa undantag. Det ska tas fram en ny bok för samhällskunskap och ett medborgarskapsprov. Provet ska genomföras digitalt och bestå av ett delprov i svenska och ett delprov i grundläggande samhällskunskap.

Den totala samhällsekonomiska kostnaden för förslagen beräknas till cirka 35 miljoner kronor. Kommunernas kostnader för att anordna svenska för invandrare bedöms öka med anledning av förslaget om krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för medborgarskap. Kostnaderna föreslås finansieras genom anslag.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2021-03-16, § 118
Kommunstyrelsens förvaltnings tjänsteskrivelse, 2021-03-05
Nämnden för Gymnasium & Arbetsmarknad (ordförandebeslut) 2021-02-26
Nämnden för Gymnasium & Arbetsmarknads yttrande 2021-02-25
Nämnden för Förskola & Grundskola, 2021-02-17, § 22
Förvaltningen för Förskola & Grundskolas tjänsteskrivelse 2021-01-27
Utredningen Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2)

Datum
2021-03-23

Förslag till beslut på sammanträdet

Fredrik Hansson (C) yrkar på följande ändringar på sidan 3 i yttrandet:

- Att båda styckena stryks i den tredje strecksatsen som inleds med: ”Punkt 13 bör utgå och istället ersättas med filosofi...” och slutar med ”och särskilt utövat av religion i Sverige.”

Kristina Karlsson (C) yrkar bifall till Fredrik Hanssons (C) yrkande.

Carita Boulwén (SD) och Susanne Andersson (SD) yrkar bifall till kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag.

Eva Borg (S) yrkar att kommunstyrelsen ska avstå från att yttra sig över remissen.

Johan Tolinsson (S) och Maria Losman (MP) yrkar bifall till Eva Borgs (S) yrkande.

Beslutsgång

Ordförande Lisa Andersson (M) finner att det finns tre förslag till beslut, det vill säga kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag, Fredrik Hanssons (C) m.fl. yrkande och Eva Borgs (S) m.fl. yrkande.

Ordföranden ställer kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag, Fredrik Hanssons (C) m.fl. yrkande och Eva Borgs (S) m.fl. yrkande mot varandra, och finner att kommunstyrelsen bifaller Fredrik Hanssons (C) m.fl. yrkande.

Protokollsanteckning

Lars Eriksson (S) och Magdalena Sundqvist (S) stödjer Eva Borgs (S) yrkande.

Beslutet skickas till

Justitiedepartementet